

Dejan Đonović, glumac

OVA PREDSTAVA JE AKTUELNA ZBOG TOGA ŠTO SE LJUDI NE MIJENJAJU

Razgovarala: Danijela Regoje



Božo ili Božo Dosije, kako ga, kako kaže u predstavi, zovu, je lik koji igrate u „Kozocidu“. Taj lik je apstraktan, ne postoji, ali i kao takav on je, čini se, čuvar sistema?

Pa možemo tako da gledamo, da kažemo da ne postoji, ali možemo da kažemo i da postoji i previše. Ili da postoji u svima nama, ili da smo prosto na neki način svi taj lik. On može da predstavlja autocenzuru, može da predstavlja nadzor, neko savremeno ropstvo nečemu što je neki politički mejnstrim ili ono, kako danas političari zamišljaju, kakav bi željeli da im bude narod ili birači. Tako da u tom smislu mislim da je vrlo aktuelna predstava i da onda na taj način možemo da čitamo i ovaj lik Bože Dosijeja. Zna te, kada nastane stah, pa je on kolektivni ili individualni i on je potpuno prirodna stvar u nama samima. No, kada se aktivira, a zna se kako se strah aktivira. Aktivira se spolja i onda se na određeni način etablira iznutra i onda

ste vi na određeni način u jednom začaranom krugu i tako nastaje autocenzura, najgori oblik cenzure, ili najgori oblik načina da provedete život u strahu i da ne govorite ono što mislite, da ne radite ono što mislite, da ne volite na način na koji volite.

Kazali ste da je tekst i danas jako aktuelan. Autorka je za polazište drame uzela događaj iz prošlosti nekadašnje Jugoslavije, kada je prioritet petogodišnjeg plana obnove i izgradnje nakon Drugog svjetskog rata bila industrijalizacija zemlje. Stručnjaci su tada procijenili da bi u planinskim krajevima zemlje trebalo razvijati drvnu industriju, a da bi se za to stvorili uslovi, morale su se istrijebiti koze. Iako je za polazište uzet događaj nakon Drugog svjetskog rata, vi ste, možemo slobodno reći, ispričali priču o onima koji su uvijek podobni ma koja

ideologija da je na vlasti, ali i o tome da ideologija koja se, postajući sama sebi cilj, pretvara u svoju suprotnost. Rediteljica kaže da je za pisanje ovog teksta radila svojevrsno istraživanje, radila je intervjuje s onima koji su bili učesnici ili se sjećaju tog perioda, bilježila je njihova svjedočenja. Kako ste se vi, glumci pripremali, kako ste vi gradili svoje likove?

Prije svega tekst je vrlo jasan, bez obzira što je ovaj moj lik, uslovno rečeno, apstraktan. On fizički ne postoji među njima, ali ako neko sve vidi i sve zna onda on možda više postoji. To je neka nadstvarnost koja, kad malo dublje uđete u to polje razmišljanja, postaje stvarno jeziva. Da ne kažem neka vrsta rijalitija, jer imamo prilike, nažalost, da se susrećemo po medijima sa takvim pojavama. Dakle, jasno je šta se htjelo reći, jasno je sve. Ovo je aktuelno zbog toga što se ljudi ne mijenjaju. Kada kažem promjena, ljudi mogu da se promijene samo na bolje, kako možete da se promijenite na gore? Znači, onaj koji je već na nekom stadijumu razvoja svijesti i savjesti ne može da se promijeni na gore. Možda i može, ali kad već krene prema gore, onda je to nezadrživo. I ova predstava može da se zove u nekom našem tumačenju aktuelnosti kao, hajde danas aktuelan kulturocid, jer danas je jedno potpuno uništavanje kulture. Kada kažem kultura, ja zaista mislim na ono što je stvarno kultura, ne mislim na sve što stvara kulturu. Nego mislim na ono što donosi napredak jednom društvu i njegovom duhovnom razvoju prije svega.

Vidjeli smo u predstavi da seljaci, na prijedlog profesora, a suočeni sa izborom između poštovanja partijske naredbe i svog opstanka, pribjegavaju lukavstvu. Oni preoblače kozu u ovcu i dobijaju hibrid koji se zove "ovcokoz". I taj ovcokoz možemo posmatrati kao neku vrstu metafore za one koji slušaju i one koji su neposlušni, ali i za cijelo stanje društva?

Pa možemo i tako posmatrati, ali vidite, ljudi da bi opstali, oni moraju često da se prerušavaju. Kažu, pozorište je prerušavanje. Mislim da pozorište ne smije da bude prerušavanje. Mislim da su prerušeni oni koji su u publici, a da pozorište treba da bude, ne ogledalo, nego neka vrsta skenera koji će da razodjene publiku. Kada kažem publiku, ja tada mislim i privatno na glumce koji su u pozorištu i koji, vjerovatno, kada se nađu u publici imaju isti problem. Imaju problem koji nose u sopstvenom životu gdje ne mogu da žive život na svoj način, onako kako hoće, jer danas morate da budete dio društva, da dižete ruke, noge, nikako glave i da nemate rogove, jer onda ste podobni i onda ste dobri društvu, što je, naravno, zabluda i greška. Mislim da nam treba sve više hrabrih pojedinaca da bismo ovo ludilo koje i danas traje, mogli da savladamo nekako i da od tih hrabrih pojedinaca se formira neko jezgro ljudi koji će da brane neke tekovine civilizacije, prije svega da kaćem, u kulturi. Ljudi koji su spremni da se žrtvuju na neki način, da kažu svoje mišljenje, pa neka „leti“ i glava.

Nosite majicu na kojoj piše „koziji pokret otpora - nije sam ovca“. To je marketinški potez ili lični stav?

Majica je nastala u toku rada na predstavi, ali to se poklopilo i sa nekim stvarima koje su se dešavale u našem pozorištu i onda je ovo bio jedan simbolični marketing, mada nije tačno iskorištena ta riječ. To je neka vrsta bunta da ne može to tako i da ne možete da dozvolite da vas neko pravi ovcom, a vi u sebi imate sve ono što je potrebno da budete dobar jarac ili koza! Ali brdska koza, dakle, slobodna koza.

U ovom tekstu o obnovi i izgradnji, kako stoji u njegovom podnaslovu, ima i humora i satire. Kako bi onda žanrovski okarakterisali ovu predstavu? Ima humora, rekoh, smijemo se, ali se ispovremeno i pitamo kako je moguće da je i danas, 70-tak, godina kasnije, sve isto?

Da, ali to nije ono najgore. Boli što će, možda ne još toliko, ali još 30 godina, pa da onda da zaokružimo na jedan čitav vijek, biti sve isto. To nagomilavanje gluposti koje trpimo i od sebe i od drugih, ali prosto pristajemo na to na neki način. Svi kažu mi smo takvo područje, mi smo takvo područje svijesti i vrlo će nam teško biti da se iskobeljamo.

Poznat je rediteljkin precizan, gotovo, "filigranski" rad s glumcima, bilo na karakterima, odnosima ili situacijama. U čemu se on najviše ogleda u ovom komadu?

Nije zgodno, a pogotovo kada je ovakva prilika u pitanju, da odgovaram na to pitanje potpuno iskreno, zato što će da se protumači kao neka vrsta hvalospjeva koja ponekad zna da pređe u patetiku. Ali ono što moram da kažem, svi, i to mogu da kažem u ime svih mojih kolega, svi smo oduševljeno radili sa Vidom Ognjenović. Ona filigranski radi, ona se filigranski ponaša. To je pozorišni filigran i zaista nam je bila čast i zadovoljstvo da radimo sa jednom takvom pozorišnom uposlenicom, sa toliko ljubavi i lične i profesionalne. I prilaz svemu i rad na sceni zaista da mnogi od nas, ili bolje rečeno svi, koji nisu još naučili da nauče šta znači živjeti za pozorište, u pozorištu, a biti tako pozitivan, energičan, pun vitalnosti, kao da imate 25 godina i krenuli ste da osvojite cijeli svijet.



Igor Đorđević, glumac

ULOGA PROFESORA VETERINE PRIVUKLA VELIKU PAŽNJU PUBLIKE – GLAS RAZUMA

Razgovarala: Anđelka Đurić



Igor Đorđević, glumac raskošnog talenta, je tu činjenicu predstavio brčanskoj publici, koja ga je na kraju predstave „Kozocid“ pozdravila gromoglasnim aplauzom, te nisu krili veliko oduševljenje ulogom profesora veterine koji je poslat na zadatak i može se reći da predstavlja glas razuma u toj predstavi Gradskog pozorišta iz Podgorice. Objasnite nam поближе ulogu koju ste odigrali na sceni!?

Upravo na taj način može se okarakterisati uloga profesora veterine, to je glas razuma i vječiti borac za istinu i pravdu. Odlučno se bori protiv demagogije, i to argumentima i idejama, a ujedno donosi i žar humora. Zapravo, se borio protiv utopističkih vizija progresa i protiv uništenja prirodnih resursa. Cilj je bio da se koze ne sklone sa pašnjaka, a to je ostvario osnivanjem „kozjeg pokreta otpora“ i pomaže seljacima da sakriju koze maskirajući ih u ovce.

Osvajali ste simpatije publike! Serije i filmovi su medij kojim je, vjerovatno, lakše i brže doći do šire publike, pa i popularnosti. Vi ste dosta angažovani u njima, ali pozorište, takođe, ne zaoštaje – ne zaboravimo da ste prvak drame Narodnog pozorišta – u čemu Vi više uživajte?

Uživam skroz u mom poslu gdje god da se on odigrava – ispred gledaoca ili ispred kamere i u tome da uvijek budem drugačiji. Kako u pozorištu, tako i u drugim medijima. Ta različitost i mogućnost proživljavanja drugih sudbina, priča i karaktera me zapravo najviše ispunjava. Kao i sa svakom drugom ulogom trudio sam sa da ga duboko razumijem i tako odigram da ga i gledalac razumije.

Koja je glavna poruka koju šalje predstava „Kozocid“?

Iskreno, mislim da su ovom predstavom poslate razne poruke, apsolutno svim profilima ljudi i svako za sebe može lako pronaći zaključak ili poruku koja će biti neka vodilja za dalje. U takvom društvu, što je i prikazano, zaista je lavovska borba za vlastite stavove i uvjerenja što često i u svakodnevnom životu zna biti mučno i predstavljati problem. Mi smo zato tu sa raznim komadima predstava, da tu svakodnevnicu olakšamo uz osjećanje neke mini katarze u nama i u svakom gledaocu poslije predstave! Mi, glumci, duboko vjerujemo u tu ideju male promjene svijesti svakog pojedinačnog gledaoca. Ako ne u to, ono bar da izađu sa osmijehom na licu i sa malo više povjerenja u sebe i ljude.

Biografija:

Igor Đorđević je rođen u Topoli 17. decembra 1978. godine. Završio je Pozorišnu akademiju u Novom Sadu u klasi Vide Ognjenović. Stalni je član Narodnog pozorišta od 2002. godine. Pored uloga u pozorištu zapažene uloge je ostvario u filmu „Đavolja varoš“ (2009), i televizijskim serijama „Nepobedivo srce“ (2011) i „Zvezdara“ (2013). Ima zvanje asistenta na Akademiji lepih umetnosti i multimedija. Neke od mnogobrojnih nagrada su: Nagrada publike za glumca večeri na festivalu „Nušićevi dani“ u Smederevu (Vića, sreski pisar – „Sumnjivo lice“) i nagrada za izuzetnu debitantsku ulogu u filmu „Jesen stiže, dunjo moja“ na Filmskim susretima u Nišu.

Dušan Kovačević, umjetnički direktor Gradskog pozorišta iz Podgorice

PROCES NASTANKA PREDSTAVE NASTAJAO JE U DIVNOJ ATMOSFERI

Piše: Ivana Pirić



Profesor i glumac, selektor Vlado Kerošević ovogodišnjim susretima je dao moto „Zatočeni u prošlosti“. Svih ovih večeri imali smo prigodu pogledati predstave koje ne obećavaju neku blistavu budućnost današnjem čovjeku. Kažite nam, u ime rukovodstva Gradskog pozorišta iz Podgorice, zbog čega ste se opredijelili upravo za ovaj tekst Vide Ognjenović?

Kad sam došao na mjesto umjetničkog direktora zatekao sam rad na predstavi, međutim zadovoljstvo mi je bilo da vidim kolege u jednoj divnoj atmosferi, vođeni vještom rediteljskom rukom Vide Ognjenović, koja ima veliko iskustvo i kao pisac i kao reditelj. Tako da sam zatekao divnu atmosferu, ne znajući šta je tekst. Kad sam pogledao kontrolnu probu, bilo mi je jasno da se radi o kvalitetnom, duhovitom i interesantnom tekstu. Predstava ima veliki uspeh kod publike, što je meni, kao glumcu prvenstveno, a pogotovo sad kao rukovodiocu pozorišta, veoma značajno jer igramo za publiku, a nagrada ako dođe, dobro je došla i vrlo je rado i srdačno prihvatamo.

Predstava „Kozocid“ je nastala prema tekstu domaćeg au-

tora, a što propozicije našeg Festivala predviđaju, no koliko Vaša teatarska kuća daje primat domaćim piscima?

Jedna od značajnih stavki naše kuće je rad na domaćim tekstovima, njegovanje domaćih autora, prvenstveno iz Crne Gore, ali svakako pod domaćim smatram i Srbiju, Bosnu, Hrvatsku, samim tim što sam jedan od začetnika i ideje da se stvori Regionalna unija teatar (RUTA), koja ove godine ima prvi festival u decembru u Beogradskom dramskom pozorištu. Na inicijativu Juga Radivojevića smo potpisali protokol o saradnji između šest pozorišta - Beogradsko dramsko pozorište, Gradsko pozorište Podgorica, Kamerni teatar 55 Sarajevo, Ulysses teatar Brijuni, Mestno gledališče Ljubljana i Dramski teatar Skopje. Okupili smo se oko ideje da zaista ovaj prostor ex Jugoslavije doživljavamo kao zajednički, da bez obzira što su fizičke granice među nama, to ne mora uopšte da bude na kulturnom nivou i jako se radujem što negujete domaći tekst, predstave iz Regiona i sa ovog govornog područja.

S kojim se izazovima cjelokupni asambl Teatra susreće u radu sa osobom koja i piše i režira tekst?

Vidio sam zadovoljstvo u radu. Koliko god bile probe teške i duge, Vida Ognjenović, iako u tim godinama, sa toliko ljubavi radi i posvećuje se svakom glumcu, ali i bukvalno svakoj replici. To se može vidjeti i na njenim probama, u okviru kojih je nevjerovatno iznijansirala svaki lik. Preko dvadeset ljudi je na sceni, ali oni funkcionišu kao jedan organizam, bez obzira igra li neko glavnu ili sporednu ulogu, jer svaka uloga je na svom mjestu. Vida Ognjenović se dramaturški posvetila zaista do sitnih detalja da sve to bude uvezano na najboljem mogućem nivou.

Kako ste zadovoljni ovacijama brčanske publike?

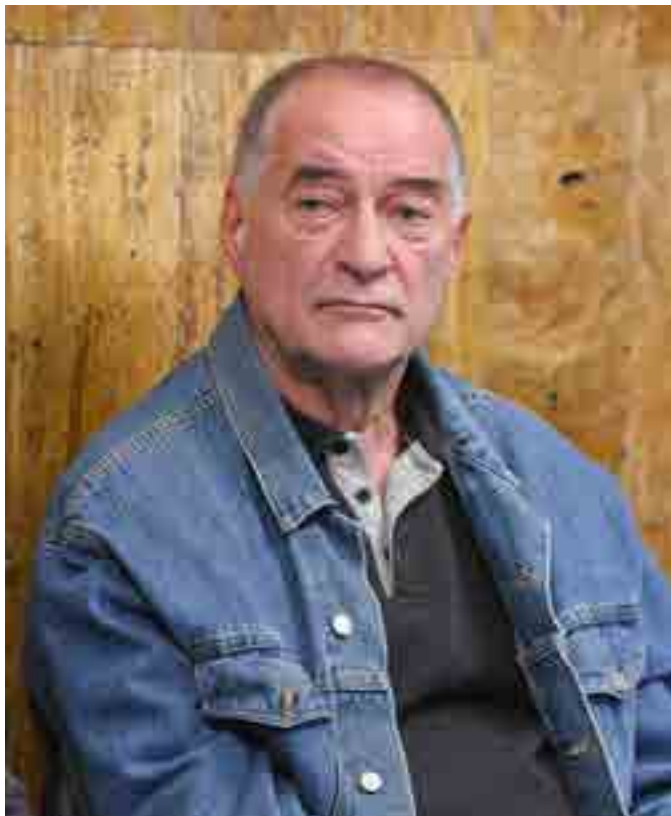
Ova predstava je nagrađena za najbolju predstavu po glasovima publike na Sterijinom pozorju. Odnijela je nagradu za tekst Vide Ognjenović, nagradu za glumu Igora Đorđevića i nagradu za scenografiju. Imamo priliku da je igramo u našoj zemlji i van nje, ali publika je na isti način doživljava, prepoznaje se, bez obzira što je radnja smještena u Crnoj Gori na osnovu jedne priče o istinitom događaju. Vida Ognjenović je to dramaturški odradila jako lijepo i duhovito, i tu ironiju uticaja političkih ideologije na pojedinca ili na društvo, i odupiranje naroda bilo kakvom prosperitetu, što je jako interesantno jer se ljudi mogu prepoznati u tim likovima ili situacijama, bez obzira gdje se nalazili.



Mladen Nelević, glumac

DOMAĆI TEKSTOVI SU ČUVARI POZORIŠTA

Razgovarala: Alma Kajević



Predstava „Kozocid“ Gradskog pozorišta Podgorica pred aktuelnosti teksta ima i zaista uigran glumački ansambl. Da li je to jedan od razloga zašto je doživjela veliki uspjeh, pa i dobila četiri nagrade Sterijinog pozorja?

Sve što ste rekli je tako. Mi smo se mnogo obradovali ovom tekstu jer je to prije svega domaći tekst, koji se tiče svih terena naše bivše Jugoslavije. Tekst je napisala Vida Ognjenović i dala nam veliki dar jer su domaći tekstovi rijetkost, a upravo se na domaćim tekstovima gradi pozorište. Ja ovo zovem čuvarima pozorišta. U svim lutanjima, traženjima tekstova koji su moderni negdje drugo, mi se stidimo naših priča. Mislimo da su tuđe priče značajnije od ovih naših, sa naših terena. Ovo je priča o nama i ljudi to prepoznaju, zavoljeli su je bez mnogo reklame. Predstava nosi finu duhovitost i posebnu značajnost. Kada god dođe u Crnu Goru Vida Ognjenović nam pokloni dobar tekst, donese i sebe jer ona je sama po sebi institucija. Bilo smo sretni radeći ovu predstavu i to se vidi i na predstavi. Mnogo je ljudi na sceni, teško je sve organizovati ali Vida je to sve znala dobro uraditi, znala je šta hoće a i nama je bilo mnogo lakše kada znamo šta radimo. Naša radost zbog tog projekta se vidi i na samoj predstavi.

Kažete da publika dobro reaguje i prihvata predstavu. Da li je to djelimično i zbog toga što je tema političke

beskrupulozne ambicije prisutna i danas na ovim prostorima?

U ovom tekstu nema politike ali postoji ta odluka koju je politika napravila i nanijela veliku štetu narodu koji živi od koza, od domaćih životinja. Tako je uvijek bilo. Mi smo uvijek preko radija saznavali šta će da bude, pa i te pogrešne odluke. Politika naravno svugdje odlučuje ali nigdje toliko kao na ovim terenima. I politička elita je velika šteta za narod na ovim prostorima.

Koliko je danas na ovim prostorima prisutan problem da se nezadovoljstvo, neprihvatanje nekih situacija i odluka i unutrašnje čovjekovo neslaganje preseli u javnu sferu?

Mislim da je opšta kultura mnogo važna za sve, bez obzira kojom djelatnošću se neko bavi. Ona nam svima treba, bilo da smo političari, mesari, građevinci... Naši političari, na primjer, nemaju opštu kulturu a bez nje ne mogu voditi narod i biti humaniji ljudi. Ako ne znamo na koje mjesto smjestiti kulturu ili sport, onda nije ni čudo što nam se dešava sve ovo s čime se suočavamo.

U kojoj mjeri Vaš lik u predstavi uspijeva prenijeti očaj i nepomirljivi stav s nepopularnom odlukom koja je okosnica predstave?

Moja uloga ima nekoliko epizodica, ali svaka od njih je značajna i predstavlja neku kariku, jedan dio tog naroda koji je na mukama zbog političkih odluka o smicanju koza. Moj lik se bori i nada se da će ostati bar bijele koze a Vida Ognjenović je dosta vješto uplela moj lik kroz čitav komad, tako da je i on pomalo duhovit. U predstavi nema glavnih uloga, glavna uloga je kompletan narod. Svako na svoj način to preživljava i doživljava. Život na sceni je živ i duhovit, što je najvažnije. Ono što mi i nosimo u najtežim trenucima su neke duhovite stvari i duhovite reakcije na to što nam se dešava.

Kad već spominjete duhovitost, smatrate li da publika bolje prihvata predstavu kada je u njima prisutna ta duhovitost, kada ima priliku da se nasmije bar i nekim lošim stvarima?

Publika to želi i to je nešto što je najvažnije u svemu, pa i u najvećim mukama. Mi smo takvi po prirodi, doživljavamo i reagujemo tako. Ovdje se ne pravi konstrukcija da bude komedija zbog komedije. Ljudi izuzetno ozbiljno proživljavaju to što im se dešava, ali je kroz dijaloge i sukobe sve to duhovito za publiku koja gleda.

Vida Ognjenović, pisac i redatelj

GLUMA JE DRAGOCENA UMETNOST I NE TREBA JE ZLOUPOTREBLJAVATI

Razgovarala: Sanita Jerković Ibrahimović



Pete večeri Susreta brčanska publika imala je priliku pogledati predstavu “Kozocid” u izvedbi Gradskog pozorišta Podgorica. Autor drame i redatelj predstave je Vida Ognjenović.

Koliko je za jednog književnika, ali i samu predstavu bitno da bude i redatelj svog teksta?

Od kad sam počela da pišem drame, odnosno komade za izvođenje, uvek ih sama režiram, barem praižvedbe. Zato što mislim da te tekstove najbolje ja razumem, a

drugo - smatram da treba da ih postavim ja, da imaju tu praižvedbu, jedan oblik kako ja želim, a dalje da to drugi reditelji rade.

Ove godine je predstava “Kozocid je nagrađena na Sterijinom pozorju, a i Vi ste dobili nagradu. Činjenica je da predstava sadrži ideale koji se tiču i današnje generacije.

Naša predstava je na Sterijinom pozorju dobila ukupno četiri nagrade. Dobila sam ja za tekst, dobio ju je scenograf Geroslav Zarić, s kojim sam mnogo radila i koji je



napravio više od 200 scenografija na svom životnom i profesionalnom putu. Dobila je predstava u celini nagradu publike i Igor Đorđević za ulogu u predstavi.

Predstava mi je veoma draga, publika nas mnogo voli, kritike su izvanredne. Uspeli smo, mada ja bih tu predstavu volela i da nismo uspeli. Imala sam divnu saradnju sa preko dvadeset glumaca i najviše cenim njihovo razumevanje od prve glumačke čitalačke probe. Imala sam punu saglasnost ansambla za ovo što radim i uopšte mi nije bilo teško da im neke stvari objasnim, da kažem da to apsolutno nije neka predstava koja se smeje tim mučenicima koji su morali da smaknu kože iz ideoloških razloga. Naprotiv, mi s njima potpuno saosećamo jer nam te zapovesti bez pogovora ni danas nisu strane, nažalost, iako je drugačije uređenje i iako je društvo u međuvremenu iskusilo mnogo toga, i neka iskušenja nije položilo, a neka je prevazišlo. Oni su se sa mnom potpuno složili i nismo imali nikakvih nesporazuma tokom rada osim onih teškoća koje inače imamo uvek u radionici. I te smo prevazilazili zajedno, dogovorima, ponavljanjem, probanjem raznih formulacija, raznih vrsta prilagođenja i rešenja. Imala sam izvanredan ansambl i tadašnja upravnica pozorišta, glumica Ivana Mrvaljević, mi je pomagala u podeli jer neke glumce nisam dobro poznavala. Nije bilo nijednog glumca kojeg nikad nisam videla i gledala, ali neke sam poznavala bolje, neke slabije i ona mi je tu pomagala. I mogu da kažem da su moju podelu u potpunosti



poštovali direktorka i glumci. Rekla sam i to da ko god smatra da mu je uloga ili mala ili ga nešto ne interesuje, ili je već odigrao, ima neki otpor, da slobodno izađe. Tako uvek kažem jer smatram da je gluma dragocena umetnost i ne treba je zloupotrebljavati. Najteža je zloupotreba ako nekome dodelite ulogu za koju nije spreman iz bilo kog razloga. Smatram da se nad glumačkom ličnošću, nad tom veoma osetljivom unutrašnjom humanom mašinerijom ne sme vršiti nikakav pritisak. Niko nije izašao iz podele i tu sam im zahvalna jer ovo nije lak komad. Ta divna energija, volja za igranjem, to fino međusobno sporazumevanje unutar ansambla, možda čak malo nadi-gravanje koga uvek treba da bude u velikim ansamblima, stvarno me je veselilo i hrlila sam na probe. To su glumci iz različitih pozorišta i uvek su dolazili spremni na probe.

Polazište drame je događaj iz bivše Jugoslavije, a kao i skoro svakoj sve se vrti oko bunta pojedinca protiv vlasti koji ne može da se iskaže. Glumci su mladi, koliko su mogli da shvate suštinu tadašnjih zbivanja iako je to i danas prisutno ali na neki drugi način?

Dobro je to pitanje, smatram da je ispravno pogodeno jer ima glumaca koji to nisu iskusili kao ni mi, ja sam bila dete kad se to događalo. Ali nije iskustvo jedini nauk. Često nije nikakav, niti istorija, niti iskustvo. Bilo mi je strašno važno da ta mlada generacija skapira šta mi to radimo, i da vidi pravac, o čemu govorimo ustvari. To su školovani mladi glumci, izvanredni, daroviti ljudi koji su odmah videli da se tu radi o nečemu što se tiče čovečanstva, a ne jednog sela. Ili jedne grupe ljudi u tom selu. Naprotiv, to se tiče da je to predstava o apodiktičkim zabranama ideološke ili kakve druge prirode, to su veštački tabui koji su smišljeni u međuvremenu, da pokore, da poraze, da strpaju ljude u jedno korito i da jednim putem gaze i nikojim drugim. I da su takve prisile pogubne za čovečanstvo.

Koliko kultura može pomoći društvu koje je danas u tranziciji?

Nažalost politika je uzurpirala takozvano slobodno vreme i uzurpirala je moć. Kultura ima mnogo veću moć i mnogo lakše dolazi i do pameti i do srca. Kultura je daleko humanija delatnost i slobodnija, zahteva punu slobodu da može da deluje kao neka vrsta proročanstva, tumačenje mita u današnje vreme. Kultura ima veliku moć i politika je se plaši. Plaši se i pozorišta i književnosti zato što publika više veruje i slici i književnosti i predstavi nego ispraznim političkim frazama. Kultura nema moć prisile, nikad se ne bi koristila tom moći i to je dobro. Ali njene moći su često nemerljive, često nevidljive. Iako pozorište kao kolektivna umetnost deluje na kolektiv ali svaki pojedinac prima umetničku poruku na svoj način. To je nemerljivo. A politička poruka insistira da njenu poruku svaki čovek prima na isti način što je velika greška. I tu je razlika između politike i umetnosti.

НУШИЋЕВА „ГОСПОЂА МИНИСТАРКА” – ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ

Пише: Предраг Нешовић



Бранислав Нушић и Жанка Стокић
на првој проби *Госпође министарке*

Обична, простодушна домаћица, Живка Поповић, живи мирним животом, окупирана, као сав нормалан свет, бригом како саставити крај с крајем до следеће плате. Замислимо традиционалну српску собу: шпорет, сулундар дими, шерпе, лонци, лавори, канте, распарене столице, велики астал. Просторија у којој „наш човек” најдуже живи. У Живкиној кући беда, оскудица. Живка, жена мученица, још жустра, али већ на крају снага и нерава, чека Живка срећу с неба, али никако да је дочека! Син Рака, изубијан и сав у фластерима, једе јој душу колико и муж, млакоња, државни чиновник који не уме, о гле чуда, да се окористи! Тешко је данас, вели Нушић, а Живка потврђује. Сналази се тако што панталоне које њен синчић Рака, несташко, деран један, стално цепа – сама крпи на обичној шиваћој машини на „ножни

погон” у дубокој запитаности као да прекраја мапу Европе. Не мора у Нушићевим комедијама само да се брбља, може и да се ћути! И да то буде комично. Све бриге овога света су на Живкином лицу. Не зна жена шта пре да почне, а невоље навалиле у јатима.

Госпођу Поповићку сасвим случајно задеси власт. И колико силно не уме да се снађе толико силно се и труди. И она, која није ни покондирена тиква нити каква зла жена, почиње да се мења од силне жеље да буде достојна власти.

Али, кад јој муж, стицајем околности, постане министар, не може да усклади жеље са својом примитивном патријархалношћу. Жели да промени зета јер је нешколован, не зна језике и не напредује у служби. Од сина Раке, мангупчета, захтева да се дружи са децом енглеског конзула. У помодарству подсећа на Фему из Стеријине *Покондирене тикве*. Да би постала „отмена дама”, она ће се жртвовати да научи бриц, да пуши, мада се од дуванског дима гуши у кашљу; да „набаци” љубавника по дужности, да се вози министарским фијакером само да је види свет. Такво њено понашање доводи до сукоба у породици, а затим и до друштвеног скандала. То изазива пад Владе, губитак министарског положаја, а са њим и свих привилегија и благодети. Пред њом су била широм отворена врата благостања, али она, као рибарева жена у бајци *Рибар и златна рибица*, нема мере у прохтевима, па на крају се враћа тамо где је и била у мирну бару жабокречине. На крају, она није претерано весела прилика. Госпа Живана ће тешко успети да се врати у свој стари живот, за који „свет мисли” да је мален и претрпан обичностима.

Чак, и када схватамо Живкину муку, Живкин успон и пад није лишен комичности вишег реда, комичности која израста из опсежне немоћи да се нешто стварно и трајно у себи, и око себе, промени. Овај контраст оног доле, и оног горе, животарења у беди, и министарског небеског царства, у овом контрасту беде бедине, Нушић предочава и призива неки други, виши и значајнији живот. Сустижу се бедастоћа, свеколика немоћ, туга и комика ћуранске и лабудове песме, простор моћи и овлаштености, и клонућа и осујећености. Мање-више, обједињена визијом света између тврде и тешке реалности, и жалостивих напева типа „...и срушише се леви снови моји”. Комад који спада у групу антологијских, и није важно да ли ћете се смејати у првом или последњем чину. Комедиографски текст за причу, коментаре, за дуг и леп позоришни живот, надам се.



Нушић је комедију *Госпођа министарка* почео да пише пред сам почетак Првог светског рата, док је био управник новооснованог театра у Скопљу. Написао је први и стигао до пред крај другог чина када га је зауставио рат. Започет рукопис је изгубљен, као и сви други које је тада морао да остави у Скопљу. Много касније, 1929. године, сетио се своје недовршене комедије и почео да је пише поново, по сећању. По сопственом признању, лик главне јунакиње, Живке Поповић, писао је имајући у виду глумицу која се тих година налазила на врхунцу славе: једру, ведру, енергичну жену еруптивне снаге, непресушне сценске маште, заразног, бескрајно искреног смеха, не-

а ни прошлог политичког живота није инспирисала у креирању овог лика, али, ако је могао шта од које да позајми, то је и учинио.

После свега девет проба које је водио глумац-редитељ Витомир Богић, премијера је одиграна 25. маја 1929. године, и доживела невероватан успех код публике. А критичари су били незадовољни. Пребацивали су писцу све што се пребацивати могло: неинвентивност, приземност, коришћење јефтиним, до вулгарности, чак до порнографије спуштеним вицем – све у циљу придобијања популарности, славе, хонорара... Али публика се на то није обазирала. Она се грохотима смејала и речима свог вољеног Нушића



погрешиве сценске интуиције – Жанку Стокић. Тај лик је Нушић и писао лично за њу. Дело је настало у околностима развоја капитализма и грађанског класног друштва између два рата, а знамо шта су тридесете године изнедриле – и фашизам и национализам и тоталитаризам. Нушић се није оптерећивао тим околностима. Његов хумор је мио хумор. „Мој хумор изазивајући смех на уснама, ублажава суровост живота” – говорио је. Истовремено, Нушић је објашњавао како га ниједна конкретна личност из тадашњег,

и неодољивој глуми омиљене Жанке, а уз њу и осталим великанима нашег међуратног позоришта који су с радошћу играли епизодне улоге. Бујица смеха и аплауза почела је после премијере и трајала све до окупације. За то време, представа је оборила све, до тада, познате рекорде: за тринаест сезона одиграна је безмало 200 пута. Од тога, преко 150 пута Живка је била Жанка Стокић.

О Браниславу Ђ. Нушићу и његовом делу се писало и пише се много. Писани су есеји, коментари, сту-

дије, дисертације... о Нушићу као писцу, комедиографу, управнику, оснивачу и организатору позоришног живота, издавачу и уреднику позоришног листа, активном учеснику у друштвеном животу, теотеричару позоришта... Неоспорно духовит, више благи шаловичина него опасни сатирик, више хумориста и иронизатор а мање жестоки борац, више заступник помирљивог негодовања и јетке заједљивости, него ли дубоке непоколебљиве огорчености и озбиљног устајања противу нечега – такве су отприлике строже историјско–критичке оцене Бранислава Нушића као писца, а сходно томе и скоро свих његових комедија, па и „Госпође министарке”. У овом делу, написаном у време када су се све оштрије изражавале класне супротности у новој државној творевини, Нушић је успешно карикирао напоре ситне буржоазије да досегне „врхове” сопствене класе, али без сатиричке оштрине у исмејавању ове појаве, гледајући у њој пре свега смешну страну. Оличење тог „покрета” у овој комедији је госпа–Живка, жена која је политички успон свога мужа схватила и као свој тренутак, предузимајући низ комбинација да „учврсти” положај у вишем друштву „мењајући начин одевања и понашања, узимајући професионалног љубавника” итд. Заплет у комедији почиње од тренутка када Живка решава да се отараси свога зета и ћерку уда „како јој сада приличи” – за почасног конзула од Никарагве. Читава галерија типова излаже своја схватања о моралу, државној служби, родбинским везама „протекцији, животу”. Чак и данас гледаоци могу у неком од ових типова или ситуација, да препознају делић себе или некога из ближе околине, што овој, па и другим Нушићевим комедијама, обезбеђује актуелност. Сва је прилика да је дошло време за нову, савремену Живку Министарку, о којој ће нека будућа покољења говорити као што ми данас говоримо о претходне две.

Данас, свакако без дилеме можемо „Госпођу министарку” да обучемо у ново рухо, „без ризика да остане само на покушају”. Можда незапаженим новим детаљима (ефектним завршетком првог чина, на пример) освежимо тумачење и учинимо за гледаоце у целини ипак новим. Са пуно смисла и мере за комично, крећући се опрезно ивицом водвиља и лакрдије, а да грубо не упаднемо у њих, оживотворимо Нушићеве ликове и уз то да се нечему толико пута већ виђеном и слушаном још једном од срца насмејемо.

И захваљујући тој савршеној прилагођености законима позоришне сцене, непресушном хумору, чудесном духу и расној комици на ситуационом, а још више на вербалном нивоу, захваљујући беспрекорном, тананом Нушићевом познавању нашег човека, а највише захваљујући неизмерној и безусловној љубави коју према њему осећа и која се јасно види и у моментима најжешћег исмевања, захваљујући безграничним могућностима које пружа за постављање

на сцену – *Госпођа министарка* и данас актуелна, атрактивна, изазовна, инспиративна.

Свакако да у овоме највећи удео има и госпа–Живка „министарка” обојена ведрим оптимизмом простосрдачне патријархалне жене, која тек у сукобу са новим животом постаје комична фигура. Уздржавајући се од претераног карикирања у које текст и ситуација заводљиво маме, нарочито у краћим дијалозима и обртима, налазимо праву меру у гесту и изразу.

Иза сваке Нушићеве реплике вреба мали човек који силно жели да се вине изнад своје какве–такве средине и да за њу, таква каква је, постане важан – ма колико то могло бити несвојствено његовом васпитању, образовању, традицији, то јест целокупном његовом бићу. Готово иза сваке Нушићеве реплике вреба понеки мали човек који би да му „најзад сване”, ако би могло, без његовог сопственог великог ангажовања и уз мало рођачких веза, додворавања или подавања. Нушић је писац за кога време ради, он добија на актуелности. Оно што је писао пре сто година, готово као да је пренесено из наше свакодневице. Наравно, није баш много весело када схватите да је то што ви живите данас све већ бивало или било, али ако то обликује Нушић, онда се том горком схватању можете чак и слатко насмејати.

И на крају, присетимо се још једном: Нушићева *Госпођа министарка* живи на сцени девет деценија. Нушић је наш класик, наш Шекспир, наш Молијер и наш Чехов; *Госпођа министарка* је једна од његових најбољих, а свакако најпопуларнија и најизвођенија комедија – дело које је обележило епоху. Жанка Стокић и Љубинка Бобић, свака у своје време, биле су неприкосновене у улози Живке Министарке током читавог двадесетог века. Живковићева је почела да осваја своје место у историји играња овог лика за двадесет први век. „Министарка“ је кроз све ово време доказала: може да се чита и да се игра на разне начине, у разним жанровима, али једно је важно – мора да буде смешна. Тај смех је лековит. Он чини да „Министарка” ни у својој деветој деценији није старица. Завршимо овај преглед богате и дуге историје једне значајне комедије речима Боре Драшковића: „Нушића и смеха!”



APSURDNOSTI RJEŠENJA „NOVOG RAZVOJA“ I „KOZOCID“

Piše: Srdjan Vukadinović

Niko više na evropskom kontinetu nije bio izložen raznoraznim eksperimentima koji su imali samo populističku namjeru da poboljšaju život, nego što su to zemlje južnoslovenskog regiona. Savršeno je nebitno koja je politička ideologija bila na vlasti: buržoaska, komunistička, kleronacionalistička, nova razvojna filozofija ili simulirana demokratija. Pod izgovorom da se rađe kapitalne stvari uništavaju su društvena i ekonomska osnova na kojoj je počivalo svako domaćinstvo, zaseok ili selo. Pri tome, ako su neuki sljedbenici vladajuće ideologije do tih „epohalnih“ saznanja došli prilikom posjeta nekim drugim zemljama i gradovima, a to bili njihovi prvi izlasci u „veliki svijet“, onda je uvjerljivost sa kojom su zastupali takve ideje bila frapantna. To što će se ubrzo pokazati kao promašaj je nebitno. Jer, u sistemu gdje vlada retrogradna ideologija nema nikakve odgovornosti za slijepe sljedbenike i poslušnike.

Lutanja su bila izražena pod ideologijom čiju temu tretira i drama „Kozocid“ Vide Ognjenović. Cjelokupni taj period vladavine partijskih elita u razdoblju pedesetih i šesdesetih godina XX vijeka je imao opsesiju da uništi poljoprivredu, ma šta god to značilo, i razvija industriju. Ubrzana industrijalizacija je pratila još bržu deagrarizaciju sela. I u tom kontekstu ekonomskog (ne)razvoja stradale su, pored ostalog, i koze kao opasnost za obnavljanje šuma. Na kozarstvu je počivala tadašnja siromašna porodica. A u društvu trećeg milenijuma se može zapaziti koliko se na tu granu poljoprivrede ulaže i koliko treba da bi se nešto obnovilo. Dvostruko više nego što je bilo potrebno da bi se isto uništilo.

Pokazuje ova predstava čiju režiju potpisuje autorica teksta Vida Ognjenović da je svaka ideologija jednostrana. I da kao takva nema sluha za mišljenje drugih. Oni koji ne misle istovjetno, koji bi u ovom slučaju itekako bili protiv ideje da se uništi nešto na čemu počiva selo kao bitan osnov razvoja jedne zemlje, pa makar bili i doktori nauka iz oblasti kozarstva i profesori na veterinarskom fakultetu, proglašavaju se provokatorima i intrigatorima. U svojoj zaslijepljenosti ideologija najmanje ima želju da sasluša one kojih se direktno tiču takvi projekti. Ideologije kako tada, tako i sedam-osam decenija kasnije, se zbog jednostranosti, zaslijepljenosti i ostrašćenosti udaljavaju od građana sa čime prave posebnu kastu. Izgleda da ta ostrašćena grupa, nedodirljiva, ali bez obzira koliko se činila moćnom ne može izdržati trku sa ritmom vremena i razvojem društva. Nema više one ideologije koja je u predstavi Gradskog pozorišta iz Podgorice odlučila da uništi selo tako što je „istrijebila“ jedan segment strukture razvoja. Ko ih se sjeća? Ali, ostala je praznina u razvoju društva za koju niko nikada nije odgovarao.

Upravo ova predstava je značajan podsticaj da se neki

razvojni momenti ponovo aktuelizuju, a političkim elitama opomena da u vremenu trenutka vlasti koji dobiju itekako moraju čuti i oslušnuti šta o svemu misli „njihovi podanici“. Oni koji su im dali glas. Ali, i oni koji nisu i koji su njihovi neprijatelji.

Ova predstava zahvaljujući jasnom rediteljskom konceptu, i tačnoj i preciznoj glumi, uspostavlja izvanrednu komunikaciju sa gledalištem. Iz razloga što im je tema bliska. Mnogi su bili sudionici toga razarajućeg beščašća vlasti u određenom vremenu, a i danas. A mnogi su i zainteresovani da pokušaju ponovo razviti nešto što je bila dobra osnova za lijep život.

Predstava „Kozocid“ je velika predstava. Kako po svojim gabaritima, tako i po kompaktnoj režiji, uvjerljivoj glumi i porukama koje upozoravaju današnjeg čovjeka da ne živi u prošlosti, nego da svoj život kreira adaptirajući se na sve izazove, mnogo više, u sadašnjosti, a i u budućnosti.



TRAGALAČKE DUBINE U KREIRANJU ULOGA MIRSADA TUKE

Piše: Srdjan Vukadinović



Bosanskohercegovački pozorišni, filmski i televizijski glumac Mirsad Tuka je rođen 19. juna / lipnja 1965. u Tuzli. Profesionalnu karijeru glumca započeo je kao polaznik Dramskog studija tuzlanskog Narodnog pozorišta. Završio je Fakultet dramskih umjetnosti u Beogradu. Debitovao je u filmu "Praznik u Sarajevu". Za tu ulogu nagrađen je na Festivalu glumačkih ostvarenja u Nišu 1991, kao najbolji glumac - debitant. Od 1996. član je ansambla sarajevskog Kamernog teatra '55. Odi-grao je mnoge uloge u pozorišnim predstavama, od kojih se izdvajaju predstave; "To" Alije Isakovića, "Poljska konjica" Marka Vešovića i "Hasanaginica" za koje je i nagrađivan.

Igrao je i u mnogim filmovima i tv serijama, od kojih treba izdvojiti filmove "Nafaka", "Sve džaba", "Remake", "Ostavljeni" i "Warriors". Ostvario je Mirsad Tuka broj-

ne uloge na filmskom platnu. Pored ostalih treba navesti sljedeće filmske role: „Praznik u Sarajevu“ - Boro (1991); „Podzemlje“ - Istraživač (1995); „Nasleđe“ - Prodavac u posluži (1995); „Pismo iz 1920“ (1995); „Sve će to narod pozlatiti“ (1995); „Sindrom“ (1998); „Strijelac“ - Ananas (1998); „Warriors“ - Emir Ališić (1999); „Zaboravljena poslovica“ - Edo Sokolija (2003); „Remake“ - Vaso (2003); „Nafaka“ - Biber (2006); „Sve džaba“ - Policajac (2006); „Cirkus Columbia“ - Dragan (2010); „Ostavljeni“ - Mirza (2010); „Akumulator“ - Muž (2011); „Priča bez kraja“ (2012); „Body Complete“ - Doktor (2012); „Vojna akademija 2“ - Mraz (2013); „Ja sam iz Krajine, zemlje kestena“ - Zlatan (2013); „Reket“ (2014); „Sabina K.“ - Mr. Jukić (2015); „Bosnian Dream“ - Enver (2015) i drugi.

Ostvario je Mirsad Tuka i brojne uloge u TV seri-



jama, kao što su: „Teatar u Srba Prosvećenost“ (1992); „Srećni ljudi“ - Radnik u MUP-u (1996); „Složna braća“ (1996); „Bila jednom jedna zemlja“ - Istraživač (1996); „Gore dole“ - Pinkeron (1996); „Crna hronika“ - Adem Kovačević (2004); „Zabranjena ljubav“ - Zlatko Fijan (2005-2007); „Zauvijek mlad“ - Menadžer (2009); „Pečat“ - Mirza (2008-2009); „Dva smo svijeta različita“ - Ruždija (2011); „Vojna akademija“ - Mraz (2012-2014); „Turetskiy tranzit“ (2014); „Urgentni centar“ - Dejan Cvetić (2014); „Lud, zburjen, normalan“ - Inspektor Murga (2008-2016) i druge.

Pored već navedenih igrao je Mirsad Tuka i u velikim pozorišnim projektima kao što su; Eugen Jonesco: „Žak ili pokornost“, (Žak); Molière : „Don Juan“ (Zganarel); Lope de Vega: „Fuente overhuna“ (Komandor); Miroslav Krleža: „Kristofor Kolumbo“ (Nepoznati); William Shakespere: „Hamlet“ (Horacije); Bertolt Brecht: „Baal“ (Baal); Daniel Harms: „Stop mašina“ (Harms); Ludovico Ariosto: „Bijesni Orlando“ (Orlando); Nijaz Alispahić: „Hasanaginica“ (Hasanaga); Antun Šoljan: „Bard“, (Bard); Isak Samokovlija: „Hanka“ (Sejdo); William Shakespere: „Hamlet“ (Hamlet); Murray Schisgal: „Ljubav“ (Hari); Gotthold Ephraim Lessing: „Natan mudri“, (Saladin); Alija Isaković : „To“, (Brat); Nedžad Ibrišimović: „Woland u Sarajevu“ (Woland); Marko Vešović: „Poljska konjica“ (Vojnik); Danilo Kiš : „Elektra“ (Egist); Meša Selimović: „Tvrđava“ (Kadija) i dr.

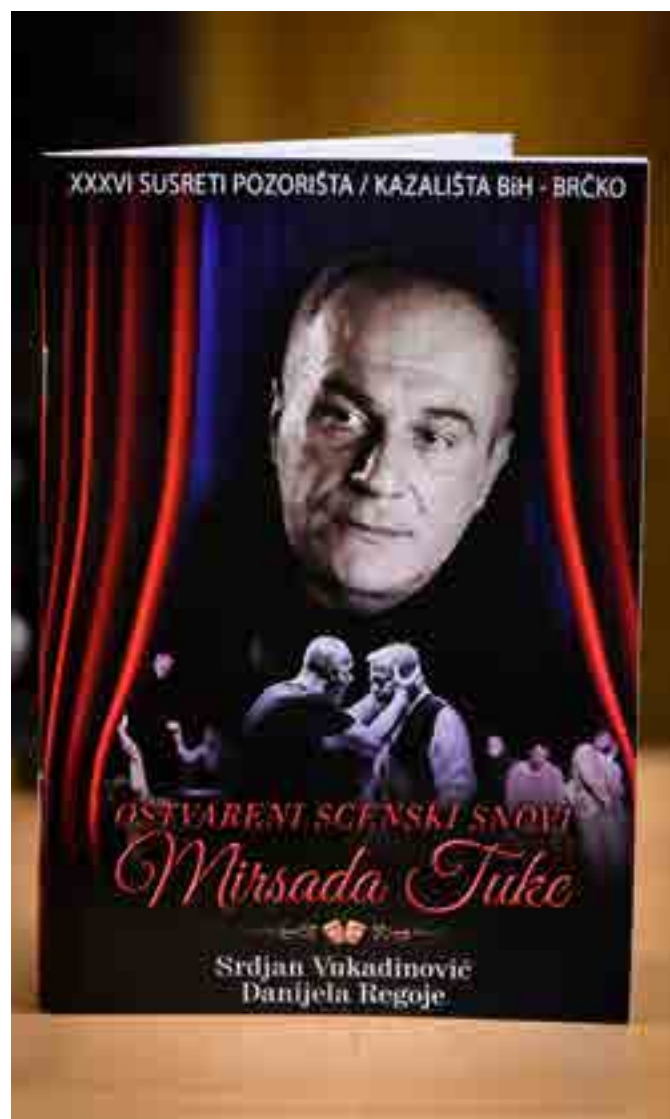
Brojne nagrade nisu mimoišle Mirsada Tuku. Samo neke od njih su; nagrada za najboljeg glumca Festivala bosanskohercegovačke drame Zenica, 2005 za ulogu Brata u predstavi „To“ u izvedbi Kamernog teatra 55 u Sarajevu; nagrada za ulogu u filmu „Praznik u Sarajevu“; nagrada na Festivalu bosanskohercegovačke drame Zenica 2001. za ulogu Hasanage; nagrada stručnog žirija za najboljeg glumca Festival Brčko 2003 za ulogu Brata u predstavi „To“ Alije Isakovića; nagrada za najboljeg glumca na Festivalu bosanskohercegovačke drame Zenica za ulogu vojnika u „Poljskoj konjici“ i druge.

Igrao je Mirsad Tuka u pozorišnim predstavama čije režije potpisuju naznačanija rediteljska imena Regiona, kao što su: Nebojša Bradić, Rahim Burhan, Aleksandar Jevđević, Sulejman Kupusović, Jagoš Marković, Dejan Mijač, Kokan Mladenović, Dino Mustafić, Slavenko Salletović, Gorčin Stojanović i drugi.

Partneri u predstavama koje je Mirsad Tuka igrao na južnoslovenskim pozorišnim scenama su bila značajna glumačka imena, kao što su: Izuduin Bajrović, Petar Banićević, Senad Bašić, Zoran Bečić, Gordana Boban, Đurdija Cvijetić, Jasna Diklić, Uliks Fehmiu, Emir Hadžihafizbegović, Boris Isaković, Miša Janketić, Mirjana Karanović, Vlado Kerošević, Uroš Kravljaja, Miodrag Krivokapić, Mirvad Kurić, Branislav Lečić, Žan Marolt, Dragan Mićanović, Mišo Mrvaljević, Josip Pejaković, Miodrag Radovanović, Zijah Sokoković, Vlasta Velisavljević, Miralem Zubčević, Ivana Žigon, Miloš Žutić i drugi.

Glumačko srce nosi Mirsada Tuku u svim njegovim kazališnim ulogama u dubinu, i u srž do same praosnove njegove glumačke vokacije. Mali je broj scenskih umjetnika koji dosežu tu tragalačku dubinu u kreiranju uloge. Još manji je broj onih koji ponirući u dubinu umiju da iznesu na vidjelo scenske pozornice ono što se spoznalo tokom tragalačkog procesa. U toj manjini svoje mjesto ima i Mirsad Tuka. Njegovo glumačko srce bije kroz svaku njegovu novu teatarsku ulogu.

Sigurno da Mirsad Tuka pripada onoj grupi scenskih umjetnika čije će uloge obilježiti jedan period dramske umjetnosti i u BiH, i u Regionu. Kako onaj period u prošle dvije i po decenije, tako i onaj sadašnji i budući. Tok glumačke profesije i kretanja u novim glumačkim traganjima obilježava u značajnom dijelu uloge Mirsada Tuke. U kreiranju svojih uloga Mirsad Tuka je činio uvijek iskorak iz svijeta pozorišne iluzije u prostor stvarnosti i realnosti. Na taj način je formirao samo svoj i specifičan svijet emotivnog preobražaja, glumačke slobode i očvječenja da bi igrom osobene senzibilne kakvoće utkao u vlastiti lik autentični trag svog scenskog senzibiliteta.



Миливоје Обрадовић, глумац

ОВО ЈЕ ОЗБИЉАН И ХРАБАР ТЕКСТ

Пише: Миљана Ђурђевић



У представи „Козоцид“ играте Предсједника општине. Које су његове основне карактерне црте?

Није било тешко играти ову улогу јер таквих младих људи у политици има много. Има много оних који вјерују у њихове политике, али има и оних који су мање часни и политиком се баве из неких других разлога. „Мој“ предсједник је један од оних који је часно у политици јер вјерује у те идеале. Пошто му је сужена свијест он није у стању да сам разлучује ствари већ слуша шта долази одозго.

Данас нема забрањивања коза, али таквих предсједника има на сваком кораку?

Ако посматрамо данашњу политичку сцену у свим нашим земљама бивше Југославије, све имају више-партијске системе. Уствари и даље су то једнопартијски системи само са више фракција у којима је безброј послушних апаратчика који носе главу само да би чули ставове одозго, али овај пута не од другога већ од господe. Због тога је овај текст и данас веома актуелан.

Већ сте играли ван граница Црне Горе. Како публика реагује, као на комедију, текст из скорије историје или као на садашњу збиљу?

Мислим да ова представа гледаоца на тренутак освјести. Видјели сте како публика јасно навија за професора који покрене козји покрет отпора у Црној Гори. То је знак да је публика на страни логике.

Већина наше публике није била ни рођена у вријеме у којем је смјештена радња, па мислим да они више граде паралелу између онога што виде и чују на сцени са дневном политичком збиљом и да сваком лику на сцени траже двојника у ралном животу у свом окружењу.

Посебно смо примијетили да са лакоћом носите ликове које играте?

То је због тога што је професорка Огњеновић добро написала те ликове, живе - нама веома блиске. Када имате добар текст, вама близак, није тешко ући у њега и вјерно га одиграти. Предсједник општине кога играм ни једног момента нема дилему да ли ради исправно, јер он уопште нема потребе да размишља о томе, па ни о томе да ће својом беспрекорном послушношћу унесрећити многе.

Каква су Вам искуства са професорком Огњеновић?

Она је написала и на сцену поставила врло озбиљан и храбар текст, захвалан за свако озбиљно позориште. Квалитет професорке Виде Огњеновић, као старе школе мајстора режије је да зна да оркестрира са бројним ансамблом на сцени. Мада је млада представа, игра се нешто више од пола године, већ имамо награде са фестивала. Посебно нам је драга награда публике на Стеријином позорју. Мислим да нас публика воли, а то се могло видјети и овдје, у Брчком.



Дубравка Дракић, глумица

НИКАКО ДА ЧУЈЕМО ЈЕДНИ ДРУГЕ

Разговарала: Маја Ковачевић

Како је било сарађивати са Видом Огњеновић? Јесте ли са њом имали прилику да раније сарађујете и је ли захтеван редитељ?

Први пут радим са Видом Огњеновић. Било ми је велико задовољство, јер ријеткост је радити ауторски текст са неким ко режира и ко га је и написао. Имала је много стрпљења. Од премијере до данас играли смо је на неколико фестивала. Како је ово велики ансамбл, а она има потребу да све уради како треба, трудила се да се угодно осјећамо на сцени.

Како је текао процес стварања лика којег глумите?

Дуг је био процес. Радиле смо дуже од два мјесеца. На први поглед чини се да је то лагано, да су то неке познате ствари. Међутим, када уђете у страсти тих људи, када уђете у нешто што је период послјије Другог свјетског рата, схватите колико не знате. Онда кренете да истражујете и видите да све оно у чему ми данас живимо и све оно што се на Балкану осјећа, има своје дубоко коријење и у периоду послјије Другог свјетског рата, а вјероватно и у ономе што је било раније. Ми смо се бавили педесетим годинама двадесетог вијека у једном малом селу близу Никшића. Међутим, та прича везана је за сваки простор на овим нашим просторима и за све оно што се зове сучавање са новим политичким истинама и ставовима којих би се требало одрицати и предузимати нешто. Демократија се не прима на ове наше просторе. Никако да чујемо једни друге. Сви волимо да заступамо своје ставове. Сви смо јако страсни и гласни, али да чујемо другог и да прихватимо нешто другачије, то нам је велики проблем.

Колико се Стана, лик којег играте у представи, устије да избори за оно што жели? Шта сте открили истражујући ко је она?

Стана је удовица и председница АФЖ-а. Ту су двије контрадикторне ствари. Прво, она је већ председница неког политичког удружења. Тај Антифашистички фронт жена је био веома активан послјије Другог свјетског рата. И мени је то било интригантано, зато што, истражујући саму причу, знам да је тај АФЖ би прва организована подршка жена другим женама. Учествовале су у едукацији, училе су једна другу како се домаћинство одржава. Тај Антифашистички фронт жена је на првим изборима, који су се десили послјије Другог свјетског рата, помогао да Комунистичка партија добије већину гласова. То је била једна политичка структура као што су данас сва удружења жена при овим политичким партијама, гдје ми и данас причамо о равноправности и квотама.



С једне стране мени је и то било занимљиво, С друге стране ми је била занимљива и та прича о судбинама дјевојака на селу. Бавила сам се паралелним токовима из позиције жена, колико су оне биле у могућности да се супротставе и колико су биле принуђене да због услова живота, сиромаштва прихватају туђе ставове као такве. Кад је жена жена, мајка и домаћица она ће много тога да прећути и пречује само да би одхранила породицу. Све је то врло актуелно.

Трећи пут наступате у Брчком. Аплаузи су били чести током представе, а једним вишеминутним испраћени сте са позорнице по њеном завршетку. Могла бих рећи да сте поново одушевили публику у Брчком!

Задовољство ми је што сам по трећи пут на фестивалу у Брчком. Мени је било изазовно издржати у оваквој структури представе, јер нама се на тренутке чини да је ово једна пасе прича, да је оваква врста театра пасе. Међутим, публика фантастично реагује. Жели да чује причу испричану од почетка до краја. А постао је прави глумачки изазов одиграти улогу од почетка до краја.

Да ли Вам је још нека улога или представа била изазов?

У суштини изазов је када радите нешто што је другачије од онога што сте до тада радили. Када то и не буде онда је велики задатак и изазов да превазиђеш самог себе и урадиш нешто ново, другачије, у ономе што радиш. Искрено да кажем, нити је неко вријеме за бирање, нити имамо могућности да бирамо, нити се брине о глумцима на начин на који се некад бринуло. Развој глумца, то је база здравог позоришта. Волим да учествујем у пројектима у којима се разговара, креативно ствара, а не само задовољава форма која се зове припрема и играње представе.

BUNT PRESELITI IZ SFERE PRIVATNOG U SFERU JAVNOG

Vida Ognjenović: "Kozocid", reditelj Vida Ognjenović, Gradsko pozorište Podgorica

Piše: Almir Zalihić



Na sceni kaskadne bijele kocke, kao tesano kamenje, i na njima koza s lijeva, a s desna osušeno drvo (scenografija Geroslava Zarića), ambijent je u kome je sinoć izvedena predstava KOZOCID, autorski projekt mnogonagrađivane spisateljice i režiserke Vide Ognjenović.

Tekst je zasnovan na istinitom događaju. Vida Ognjenović je obradila događaj iz nekadašnje Jugoslavije kada je prioritet petogodišnjeg plana obnove i izgradnje nakon Drugog svjetskog rata bila industrijalizacija zemlje. Stručnjaci su tada procijenili da bi u planinskim krajevima Hercegovine, Dalmacije i Crne Gore, trebalo razvijati drvnu industriju. Da bi se stvorili uslovi, morale su se istrijebiti koze, odnosno načiniti svojevrsan genocid nad kozama, odnosno "kozocid".

„Koze su simbol zaostalosti”, „Naš plan je da potpuno promijenimo lice Crne Gore”, „Plan je da isušimo Skadarsko jezero, to je samo nepotrebna vodurina”, „Plan je da postanemo žitna velesila”, govori predsjednik koga tumači Mišo Obradović, a publika se grohotom smije i aplaudira.

U prvom dijelu predstave izvrnuta je ruglu beskrupulozna partijska ambicioznost, poslušnost i jednoulje. Precizno doziranom ironijom i ostrim, na momente, sirovim humorom potcertan je apsurd da je svaki bunt protiv režima zapravo bunt protiv „državnog progresa“ i „opštenarodnog dobra“, pa se pojedinci u takvim sistemima teško odvaže na pobunu iz straha od reprekusija i egzistencijalne nesigurnosti.

Suočeni s izborom između poštovanja partijske nared-

be i svog opstanka, seljaci se neodlučno bune, uglavnom onda kada u njihovoj blizini nema predstavnika vlasti. A onda stiže stručnjak iz Beograda, profesor Raško, koji smatra da „životinje ne lažu”. Profesor se pita da li je moguće da je nekom palo na pamet da uništi to bogatstvo, te govori da su koza i ovca dva svijeta. Koza je visok naboj otpora, a ovca jedva da ima puls, pa teško da je bilo ikog u Sali doma kulture ko nije u kozi i ovcu prepoznao metaforu za dvije vrste ljudi. Potom profesor veterine ustvrdi da „u cijeloj istoriji nije bilo ukupno ni tri seljačke bune“, odnosno da su seljaci najranjivija socijalna grupa kojoj je najlakše nametnuti autoritet i bojazan od javnog bunta. Rješenje za svoj problem, uz profesorovu pomoć, nalaze tako što preoblače kozu u ovcu i dobijaju hibrid koji se zove "ovcokoz".

Glumci su uigrano funkcionirali na sceni, uspijevajući da nam prenesu duhovitost teksta Vide Ognjenović. Mišo Obradović briljantno tumači lik predsjednika općine, tipičnog poslušnika vlasti i demagoga, slijepog sljedbenika instrukcija kadrova "odozgo", odnarođenog od briga onih kojima vlada. Također i Igor Đorđević u ulozi profesora veterine. On se duhovitošću i istinoljubivošću podruguje praznoj demagogiji i vizijama progresa koji počiva na suludim idejama uništenja prirodnih resursa. Goran Slavić je vjerno oblikovao lik Makonje – ulizice i ambicioznog mladog partijskog kadra, koji je bezuslovnu predanost partijskim zadacima učinio zaista karikaturnim. Katarina Krek je tumačeći lik Jane lajavice dočarala žensku hrabrost i spremnost na bunt koji okolina uvijek doživljava kao nepromišljenu žensku glupost, pa otuda i nadimak „lajavica“. Mladen Nelević je prikazao očaj i nemireći stav s nepopularnom odlukom da se koze unište, pa neprestano izgovara „Ali ne i bijele?“, dovodeći suludu odluku rukovodstva do nivoa komičnog apsurd. Kostimi Ljiljane Dragović prikazali su ambijent i vrijeme odvijanja radnje, akcentirajući pripadnost određenoj klasi, pa se sudaraju uglašeni službenici i tradicionalno, sirotinjski, obučeni seljaci.

Posebno pamtljivi su rediteljski filmski "trikovi", upotreba *freeze frame*-a (zamrzavanje kadra) koji su otvorili prostor naratoru (Dejan Đonović) da prezentira kratak izvještaj o karakteru ili životu lika, dok se radnja optički „zamrzava“ dok taj iskaz traje.

Aplauzi i smijeh koji su se sinoć čuli kao da su pokazali brzu identifikaciju publike s problematikom koju su gledali.



KOZOCID NAŠ SVAGDAŠNJI

Piše: Mladen Bičanić



Šesto veće ovogodišnjih brčanskih pozorišnih/kazališnih susreta na pozornicu Doma kulture iznjedrilo je predstavu Gradskog pozorišta iz Podgorice, praižvedenu sredinom marta, po tekstu Vide Ognjenović „Kozocid“ i to u njenoj režiji. Dramaturški dio posla obavila je Dragana Tripković, scensko rješenje dao je Geroslav Zarić, kostime Ljiljana Dragović, a muziku je komponirao Zoran Erić. Još jedna ansambl-predstava s mnogo učesnika, rađena prema domaćem, suvremenom dramskom tekstu, glumački kolektiv predvode Milivoje Mišo Obradović, u roli Presednika, Igor Đorđević kao Profesor, Mladen Nelević igra Ristu Krstova, Dejan Đonović je Božo Dosije, uloga Učitelja pripala je Pavlu Iliću a Mankanje Goranu Slaviću. Likove djevojaka i žena tumače: Dubravka Drakić igra Stanu, Ivana Mrvaljević je Joka, Branka Femić Šćekić Mara, Jelena Simić Zorka, a Katarina Krek je Jana. Vrlo homogen i ideji predstave usuglašen glumački ansambl kao cjelina, ne bez vrlo dobrih solo igrača.

Vida Ognjenović polazi od stvarnog historijskog događaja što se zbio ne tako davno na ovim prostorima, ovdje je riječ konkretno o Crnoj Gori no to se događalo i u drugim dijelovima bivše zemlje, recimo u dijelovima Hrvatske ili Bosne i Hercegovine: vrijeme je poratno, iz vrha vlasti, nenadano, dolazi direktiva da se pobiju sve koze jer su štetne, da uništavaju šumu, a to je prijetnja razvoju drvne industrije, odnosno široj industrijalizaciji zemlje, pretvaranju seljaka u radničku klasu, što je krajnji, vrlo maglovit i nejasan, obmanama, lažima i prijetnja potpomognut cilj. Naredba dolazi do krajnjeg mjesta

izvršenja, malo je to i zabito selo u vrletima crnogorskog završja, mještani sela se prvo zgražaju nad besmisлом takve odluke, a onda počinju podjele, svade, sukobi. Obnašatelji vlasti grčevito nastoje provesti naredbu, ona je za njih svetinja, to je „božja riječ“ koja se ne može preispitivati a pogotovo ne mjenjati, seljani se bune, no uzalud. Autorica, koja i režira vlastiti tekst, vrlo suptilno donosi taj raskol na pozornicu – ne spominjući ni jednom riječju današnjicu niti aludirajući na neke od likova koji danas vode ove naše sada osamostaljene zemlje u „svijetlu budućnost“ zorno nam ocrta začetak i rušilački put svake ideologije i totalitarnog vladanja koje je nemoguće ne prepoznati u svijetu u kojem živimo. Ti njeni mještani nekog neimenovanog krševitog komadića zemlje čiji je jedini izvor opstanka koza i ono što od nje mogu dobiti prauzor su nas samih, mi smo njihova preslika, naši životi podložni su isto tako sumanutim i nerazumljivim odlukama onih na vrhu, od njih ovisimo baš kao i taj seljak, u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini ili bilo gdje drugdje tada, nakon ratnog krvoprolića i kaosa, a u osvit novoga doba.

Pozornica je riješena vrlo jednostavno i reducirano, bijele nakupine ploha što sugeriraju krš i kamen, jedno ogoljeno stablo, svjedok da šume ovdje nema ni u primisli, i jedna koza, glavni junak ove groteskne priče na granici suza i smijeha. Da li je koza „sirotinjska majka“ ili simbol zaostalosti i, praktično, „državni neprijatelj“, da li parola „smrt fašizmu u ratu – smrt gladi u miru“ jest ona spasonosna formula koja će nas izbaviti iz mraka i neznanja u kojem živimo, u namjeri naredbodavaca da promijene lice zemlje koju nastanjujemo, da li dilema koze ili radnička klasa rješava sve naše nedoumice? Dio je to čitavog klupka nedoumica i dvojbi što se nadvilo nad to malo, zagubljeno crnogorsko selo i ne da se raspetljati baš kao ni naši životi izgubljeni u nejasnim i uglavnom lažnim obećanjima kojima smo obasipani svakodnevno. Ne zvuče li tako poznato i prepoznatljivo megalomanski planovi što ih kao iz rukava sipa Presednik pred svoje podanike: postaćemo žitnica Balkana i Evrope, otvoriti rudnik boksita, pošumljavanjem preobraziti ovu golet i razviti drvnu industriju, isušiti Skadarsko jezero – sve gigantski, megalomanski planovi bez pokrića kakve slušamo svaki dan, a o egzistencijalnim pitanjima svakodnevice ni riječi! Današnji političari od kojih slušamo sve te besmislice ništa drugo su do klonovi tog davnog Presednika, naši životi zrcale se u životima tih seljana koji nisu imali izbora, kao ni mi danas – literatura se hrani životom, literaturom samom i fikcijom, poučila nas je Vida Ognjenović, njen „Kozocid“, opisuje nešto što se dogodilo ili se moglo dogoditi upravo tako, a sami smo svjedoci, nažalost, da je sve to itekako moguće.

Prof. dr. Srdjan Vukadinović, teatrolog

NE MOŽEMO SADAŠNJOST NA PROŠLOSTI GRADITI (2. DIO)

Razgovaraao: Suvad Alagić



Moto ovogodišnjeg Festivala teatra u Brčom je „Zarobljeni u prošlosti“ i sve predstave snažno kioncidiraju s našim aktuelnim društvenim, socio-političkim i svakim drugim segmentom ove stvarnost koju živimo. Predstave šalju snažnu poruku da iz našeg društvenog lavirinta u koji smo, ne svojom voljom, gurnuti, zaglavljani i zarobljeni, čini se, da izlaza nema?

Pozorišna predstava je refleks zbivanja u društvu. Ne može pozorište da mijenja svijet, no ono može da ukaže na neke probleme mnogo otvorenije, mnogo čišće, mnogo emotivnije nego što to može bilo ko drugi. Znači, u pozorišnoj predstavi možete natuknuti samo nekakav momenat, element koji je jako bitan, da date prijedlog za razmišljanje - je li to moglo tako, je li to trebalo tako ili je to moglo drugačije. To je zadatak i to je cilj pozorišta, to pozorište radi u ovom smislu. Ali, mi kad je u pitanju narod često govorimo jednu sintagmu da narod ima vlast kakvu zaslužuje. Ne, nije to tačno jer narod svojim glasovima odlučuje. Uzmimo veliki broj ljudi koji ne glasaju. Šta to znači?! Narod koji nije dovoljno emancipovan, narod koji nije dovoljno svjestan i koji nije dovoljno edukovan,

s njim je vrlo lako manipulirati. I onda ti političari obećaju mnogo štošta u tim predizbornim kampanjama, a sve i svašta pričaju, a kad dobiju mandat ništa od toga nema. Mi, griješimo u tome što ne pravimo analizu od obećanja šta je urađeno i da to bude rezultat i da to bude odnos prema rezultatu glasanja, a ne da se slijepo povodimo za time i jednostavno dajemo im mandat, a oni opet isto- gledaju samo ko će i kako će da dobiju taj mandat na nove četiri godine i opet neće biti ništa od onih predizbornih obećanja. Tako da je narod kriv utoliko što dozvoljava da ga političari smatraju ljudima kratke pameti, jer obično ako vas neko prevari jednom, nemojte da vas i drugi put prevare. Znači, nemojte dozvoliti da nas neko dva puta vara s lažnim obećanjima, a pri tome debelo svoje interese izgrađuje i gradi i samo on dobija i niko više, to je ta manjina, to je vrh te piramide.

Postoje neki ljudi, bilo da su to nekakve organizacije, odnosno nekakve asocijacije koje pokušavaju da eman-



cipuju narod u tom smislu, ali moć manipulacije je veća, pogotovo preko medija. Znamo da nemamo nezavisnih medija, svi su zavisni. Mi obično kad govorimo o nezavisnim medijima mislimo na državu. Ne. Mi imamo mnoge tajkune koji finansiraju medije, pa su sigurno zavisni od tog novca, jer neće medij koga finansira neki privatnik, bez obzira što država tu nema nikakvog upliva, govoriti protiv interesa tog privatnika i da taj tajkun neće dati novac zato što voli taj medij. Nego upravo što hoće nekakav svoj interes da ostvari. Neće Amerikanci i neke druge zemlje zato što upravo finansiraju neke medije, kao fol za medijske slobode, dati taj novac što vole medije i što vole Bosnu i Hercegovinu. Ne. Daće da bi preko tog medija promovisali neke svoje ideje i svoje namjere, tako da najveći stepen korupcije danas u toj zemlji upravo proizvode stranci i strane ambasade, jer s finansiranjem tog novca je upravo davanje za ostvarenje nekih svojih interesa i ciljeva. To je javno podmićivanje. Znači, različito lobiranje, iako se danas donose zakoni o lobiranju i ne znam šta sve još u vezi toga, a finansiranje nekih amabasada, američke one koja je najizraslija, jasno govori o tome da je to javno podmićivanje. Pa neće mi reći - američka ambasada je finansirala. Visoko sudsko i tužilačko vijeće sa nekoliko miliona dolara, ne znam tačno koliko, i sa nekoliko kompjutera, i ona je došla sa svojim saradnicima na sjednici tog Vijeća, prije mjesec-dva dana, da diriguje ko će biti tužioc, ko će biti izabran za neka kantolanolna tužilaštva prije nekih mjesec dana ili dva. Šta je to?! To je najveći oblik korupcije, to je najveći oblik podmićivanja, to je itekako zloupotreba tog položaja, jer da li su te diplomate plaćeni da to rade, a ako jesu onda je to debelo miješanje u untrašnje stvari zemlje. Onda su oni persone non grata. Ako nisu, onda je to jedan najveći oblik korupcije u ovoj zemlji, jer sve ostalo što je u zemlji: novine, mediji, nevladine organizacije, to su samo izvršioc toga, to su samo tehnička lica, to je visoka korupcija.

Mi sve to ovdje imamo prisutno i onda najlakše je na narod krivicu baciti u smislu da oni imaju vlast kakvu zaslužuju. Ne. Oni imaju vlast za kakvu se odluče, ali trebaju im mnoge okolnosti kako se oni odlučuju za tu vlast, a prije svega to su ta sredstva manipulacije i sredstva nasilja koja se vrše nad narodima, da bi oni jednostavno trebali shvatiti da postoji mnogo ljudi koji nemaju mogućnosti koristiti internet, čitati novine, niti pratiti medije, nego se prenosi glas kao prije 30-ak godina o nekome ko je dobar ili loš, ili ovakav ili onakav.

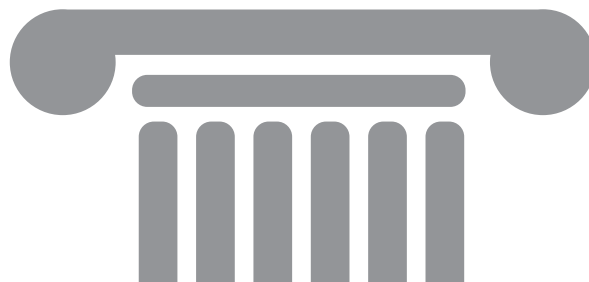
Tako da u tom smislu mislim da nije narod kriv nego da su mnogo više političari krivi što koriste svjesno tu manipulaciju. Neko će reći politika je umijeće realnoga. Jeste umijeće realnoga, ali na jedan visokomoralni i visokoodgovoran način tako da se u politici ne služi prevarama, ne da se služi manipulacijama, i da jednostavno onda ona (politika) nosi danas nekakav epitet i odnos prema njoj da bude kao prema nekoj okuženoj djelatnosti. Ne. Politika treba da je jedna visokopozicionirana oblast, kako ju je Aristotel zvao KRALJEVSKA NAUKA i onda tek ako se takav odnos ima prema njoj, onda će se imati

povjerenje u politiku, i u vlast, i u organe koju ona reprezentuje, a nikako se neće imati takav odnos. Mi danas imamo, kad ankete napravimo, najmanji odnos povjerenja imamo prema politici i prema političarima. Svi s ogavnošću govore o političarima. Ne može se takav odnos imati ako se voli svoja država jer se moraju uvažavati institucije. Mi ne uvažavamo institucije i onda mi ne volimo svoju državu, jer te institucije u određenom periodu razdoblja mandata, reprezentuju državu.

To što svako ima opredjeljenje prema nakoj političkoj grupaciji, pa ta politička grupacija u protekle četiri godine nije na vlasti, ne znači da mi ne treba da poštujemo institucije te države. Automatski mi ne poštujemo tu državu sa time. To što ćemo mi reći da volimo svoju državu jer nosimo njenu zastavu, to je lažni patriotizam, to je patriotizam po zanimanju. Mi poštujemo svoju državu ako poštujemo njene institucije, ako uvažavamo njene institucije i ponašamo se po pravilima i zakonima koje su uspostavile te institucije.

Razumljivo je ono o čemu ovdje govorite i možda to bude tema nekih budućih predstava ovdje na Suretima u Brčkom. Kao novinar koji radi za Bilten Susreta i Radio Brčko, nikada dosad nisam imao ovako jasan osjećaj da se sve predstave ovako snažno i direktno uklapaju u moto Festivala ZAROBLJENI U PROŠLOSTI!

Jeste, jeste. Bukvalno svaka predstava ima jednu konotaciju, tu konstantu prošlosti koja pokušava da osavremeni, da modernizuje temu koju problematizira. Znači, mi nijednu od ovih osam predstava nemamo a da u njoj nema neke te značajke prošlosti, a da se u predstavi modernizuje. Znači pozorište može, dobro bi bilo da i političke vlasti to rade, pozorište može u svojoj imaginaciji i u iluziji pozorišnih slika i onoga što vidimo na sceni to da modernizuje na određeni način. I ono to pokušava. Svaka od ovih predstava u Brčkom pokušava da ukaže gdje su greške, gdje su zablude, gdje su manipulacije, a šta su izlazi i šta su rješenja. Naravno, to je vizija reditelja i umjetnika koji to stvara i oni su ograničeni samo talentom, oni nisu ograničeni ničim više. Znači reditelj, pisac, i ljudi koji stvaraju predstavu nisu ograničeni nikakvim političkim elitama, uslovljavanjem nekih političkih stranaka, nego samo veličinom svog talenta.



ISUŠIVANJE SKADARSKOG JEZERA POČINJE... SAD!

Piše: Elvis Ljajić

Šeste večeri ovogodišnjih Susreta imali smo priliku pogledati predstavu *Kozocid* Gradskog pozorišta Podgorica. Riječ je o autorskom projektu Vide Ognjenović, a osim nje u autorskom timu su i dramaturškinja Dragana Tripiković, scenograf Geroslav Zarić, kostimografkinja Ljiljana Dragović i kompozitor Zoran Erić. Baš kao i prethodne večeri, predstava koju smo gledali dolazi ovjenčana nagradama s jednog velikog festivala, sa *Sterijinog pozorja*, što je sigurno potvrda kvaliteta i Susretima i njihovoj selekciji.

Predstava započinje polako, pomalo usporeno. Grupa seljaka došla je kod onoga što bi se danas zvali predstavnika lokalne vlasti da saznaju koliko imaju pravo da zadrže koza po domaćinstvu, nakon planiranog *smicanja koza*, što je prvi korak k najavljenoj industrijalizaciji. Njihovo saznanje da koza u njihovom kraju uopšte neće biti pokreće niz događaja s obzirom da je za seljake koza egzistencijalno važna. Kroz nekoliko faza sukoba seljaka i *progresivne struje* i ambiciozne omladine postaje jasno da oni koji odlučuju ne vide očigledno – da je koza jedino prirodno dobro koje može uspijevati na ovom kamenitom predijelu – i da ne trpe kad im se kaže da su pogriješili. Ovaj sukob završava dosjetkom, *nastankom* ovcokoza, odnosno kozom sa ovčijim krznom prebačenim preko njenog hrpta.

Od laganog početka, tempo predstave se ubrzavao kako je radnja odmicala. Poseban preokret u radnji, i to ne samo u toku priče već i tempu predstave, donosi lik Profesora, velikog stručnjaka za koze iz Beograda. Njegov dolazak unosi i treću, potpuno drugačiju perspektivu na *slučaj koze*. Naime, seljaci u njima vide rješenje svoje egzistencije, vlast štetočine i kočnicu napretka, a Profesor je njima fasciniran kao živim bićima. Jasno, on se mnogo bolje razumije sa seljacima nego s predstavnicima vlasti, a njegov autoritet kao naučnika jedino njemu omogućava da s vlašću polemiše kao ravnopravan oponent.

Kao i većim dijelom Susreta, i *Kozocid* je ansambl predstava. Dvadeset glumaca i pet statista odigrali su dobru predstavu, iskoristivši maksimalno ono što im je ovaj tekst pružao. Uz jasan kostim i pomalo nezahvalnu scenografiju, uspjeli su jasno predstaviti veliku muku malih sela, u moru giganstkih ideja onih koji nam kroje sudbinu.

Kozocid je predstava koja se bavi položajem malih ljudi u vremenu velikih promjena, o ljudima koji od ideologije poznaju samo preživljavanje (i koju kozi preko toga), i koja nas podsjeća da svaka velika promjena traži svoje besmislene, pameću i logikom neopravdive žrtve.



KOZOOVCE

Piše: Nikola Šimić Tonin



Vida Ognjenović je za polazište drame uzela događaj iz prošlosti nekadašnje Jugoslavije, kada je prioritet petogodišnjeg plana obnove i izgradnje nakon Drugog svjetskog rata bila industrijalizacija zemlje. Stručnjaci su tada procijenili da bi u planinskim krajevima zemlje (Crna Gora, Hrvatska, Bosna i Hercegovina) trebalo razvijati drvenu industriju. Da bi se za to stvorili uslovi, morale su se istrijebiti koze jer, prema njihovim proračunima, nanose veliku štetu obnavljanju šuma. U siromašnim seoskim domaćinstvima gdje su koze bile važan izvor prihoda, to je odjeknulo kao kazneni pohod i nastala je velika pometnja... Osnovna ideja teksta „Kozocid“ je da pokaže da svaka ideologija koja se odvoji od čovjeka i postane sama sebi i sredstvo i cilj, propada upravo na humanoj razini čiju kreativnost nastoji da ukroti.

Predstava je ovo koja igra u korist kazališta. Ovakve

predstave govore kolika je moć i potreba kazališta. Govore o nama, tjeraju nas da se smijemo sami sebi. Govore o sukobu struke i politike. Govori o “kadrovima” koji je u Regiji za umrijeti od smijeha. A smijeha u ovoj je predstavi u svakom pokretu, riječi, grimasi glumaca od formata. Smijeh liječi. Ova nas predstava liječi i šalje ozbiljnu poruku, dobro razmislimo kome u ruke stavljamo svoju sudbinu jer ćemo postati i sami kozoovce navlačeći na sebe ovčije kožuhe. Neki ih, na žalost, nikada nisu niti skidali. Tolike nagrade govore o ovoj predstavi pa ne bi ni čudila ni nagrada u Brčkom.

СВАКА НАРЕДБА КОЈА НЕ МИСЛИ НА ЧОВЈЕКА ДРУШТВЕНО И ХУМАНО ЈЕ ОПАСНА

Пише: Дејана Крстић



Представа „Козоцид“ савршено кореспондира са данашњим временом и представља безусловну и безумну оданост властима и режиму. У њој ће се, без сумње, пронаћи сви народи бивше Југославије, што је синоћ потврдила и брчанска публика громогласним аплаузом. Представа је инспирисана стварним догађајима послје Другог свјетског рата на нашим просторима, који би данас спадали у рубрику „Вјеровали или не“, када је према наредбама Савеза комуниста било наређено да се убијају козе. Према тексту и режији чувене Виде Огњеновић, причу су савршено донијели глумци Градског позоришта из Подгорице.

Вида Огњеновић је након представе, током Округлог стола, истакла да се данас том времену можемо подсмјевати, али да се тиме смијемо и сами себи.

„Тим људима тада није било до смеха. Ово није представа о томе како је некада било страшно, а више није. Ово је представа о томе како је свака наредба

без поговора и свака наредба која не мисли на човека, него се мисли на извршење које потврђује наредбодавца, опасна. Друштвено опасна и хумано опасна. О томе смо хтели да причамо“.

Глумац **Игор Ђорђевић** који у представи тумачи лик професора који се грчевито бори за опстанак коза у Црној Гори, истиче да ова представа говори о борби власти и струке.

„Тема јесте борба власти и струке и да ли власт има слуха да чује струку или јој је битно да наметне своје, без осећаја за човека који је на дну. Та ствар, која се у нашој представи зове „козоцид“, ми и данас живимо ту ствар, а то треба јасно рећи. Зато наша представа тако и комуницира са публиком, јер се односи и на данашње време, на оно што нас данас тишти. Видимо како људи који немају превише знања данас напредују, због лојалности, због неких других ствари, само не због стручности. Ја стварно мислим да је данашње време антистручно. Из тога сам извукао





инспирацију за лик професора, да се чује и та страна струке.“

Глумица **Дубравка Дракић** играла је лик Стане, жене која на челу Антифашистичког фронта жена, која се борила за глас жена у том времену.

„Ја сам заступала тезу да жене женама морају да помажу. Ја вјерујем да ме је Вида Огњеновић због тога изабрала за ову улогу, јер је вјеровала да се могу носити са борбом за права жена. Ово је свакако добра прича, која је ангажована и која се тиче нас.“

Миљивоје Мишо Обрадовић играо је лик председника Партије, који је сулудо вјеровао у идеје које су долазиле са врха.

„И данас има такви људи. Ја вјерујем да су партије данас више него икада пуне младих људи, неких часно залуталих у својим идејама, а има и оних који виде своју рачуницу. Ја сматрам да је лик који ја играм, а то је млади председник Јован, заиста из својих реалних увјерења у свему томе. Али та увјерења колико год да су јака, испостављају се као врло плитка, јер му његова сужена свијест не дозвољава да мисли изван оквира и директива које му је неко задао. То значи да апсолутно нема критичку свијест према ономе што му је задатак и он то спроводи као слијепи послушник. Много је таквих људи данас у политици. То је, са једне стране, повод за смијех, а са друге наша стране реалност.“

Ристо Крстов је лик кога тумачи **Младен Нелевић** и он носи суштину простора Црне Горе.

„Овај текст је баш прича о нама. Нема везе што је из тог времена, јер још увијек говори о нама. И о власти и о народу. Мој лик духовито кроз представу понавља то да је власт претходно дозволила да остану бијеле козе, али њему то није смијешно, то представља неко његово надање.“

Никола Шимић Тонин је истакао да се поиствијетио са ово причом.

„Одушевио ме текст. То није оно вријеме, то је ово вријеме. Долазим из Хрватске и свакодневно слушам такве приче. Идеја је феноменална.“

Суад Алагић је истакао да је ово представа која заиста држи пажњу.

„Моје честитке сјајној Види Огњеновић али и одличној глумачкој екипи, која је ово одлично донијела. Ово је био склад енергије, знања, умијећа.“

Овогодишњи селектор **Владо Керошевић** рекао је да је ову представу одабрао помало и из личних разлога.

„Вида Огњеновић је енциклопедија која хода. Она је оставила озбиљан и неизбрисив траг кроз свој рад. Ја сам као млад глумац у Тузли са својим колегама радио представу „Брутов нож“. Међутим, проблем је био што је Партија у Тузли тада закључила да ја том представом желим да срушим уставни поредак Југославије. Представа је забрањена, а ја и неколицина глумаца смо тада отишли у Београд, гдје нас је дочекала професорица Вида Огњеновић, која је тада била генерални секретар Удружења драмских умјетника Југославије. Она је интервенисала да нас тада прими Лазар Колишевски, председник Социјалистичког савеза. Он је послао телеграм у Тузлу и нама је представа одобрена. Зато сам лично доживио овај текст.“



THE GOAT APOCALYPSE – SLOW MODE

Piše: Kemal Bašić



Gradsko pozorište Podgorica na brčanske Susrete stiglo je s predstavom „Kozocid“, u režiji Vide Ognjenović koja je i autorica dramskog teksta. Radi se o komediji koja se bavi odnosom pojedinca i društvenog sistema, njegovoj mogućnosti ili nemogućnosti da razumije šta je ono što se od njega očekuje ili traži, te mogućnosti ili nemogućnosti da se izbor za svoj stav i da na pravi način stane u odbranu sebe i svojih vrijednosti. Sam tekstualni predložak vrlo je duhovit, on se može razigravati na nekoliko planova i može se reći da su podgorički glumci (pojačani Igorom Đorđevićem) imali dobar materijal s kojim su mogli uspješno raditi. Iako ima svoje slabosti (npr. direktno referiranje na politički sistem koji je na ovim prostorima propao prije skoro tri decenije oduzima nešto od hrabrosti koje je tekst morao više imati, jer šta je nama Tito danas?), on je ipak od svih elemenata predstave jedan od najuspjelijih. On je od strane glumaca manje ili više uspješno, uglavnom tačno iznešen pa prelazi rampu, dolazi do publike, koja reagira tamo gdje treba (i tek ponekad tamo gdje to akteri predstave nisu željeli) i onako kako treba, no ne može se oteti utisku da bi za ovaj zabavan dramski predložak puno više odgovarala brža i konkretnija režija.

Mnogo je jako sporih dionica u „Kozocidu“, mnogo glumaca često uprazno visi na sceni, stvarajući dojam gužve i uglavnom ništa više od toga. Međutim, treba reći da se to uveliko promijeni i kao da počne druga predstava kada se pojavi lik Profesora (Igor Đorđević) koji unese neku sasvim drugačiju energiju, koja ubrza tempo, promijeni atmosferu i tako vodi skoro do kraja predstave, jer sam kraj, nakon što on ode, ponovo predugo

traje i poenta koja se naslućuje jako se dugo bespotrebno čeka. Naime, rediteljsko rješenje da predstavu vodi lik koji predstavlja glumce, govoreći poimence njihove karakteristike vanjske i unutarnje, od kojih mi neke ponekad vidimo, a neke nikada ne vidimo na sceni (zašto ih onda govori?), nešto je što ne dopušta predstavi da se razigra. Upravo kada pomislite da je krenulo nešto da se događa, lik imena Dosije izvuče odnekud „didaskaliju“ o licu koje je ušlo na scenu ili u situaciju, ili odlučilo da progovori. Pritom, to što on kaže uglavnom ne prebaci dalje od nivoa dosjetke i za posljedicu uglavnom ima jači ili slabiji smijeh publike, a za dramsku radnju nema nikakvu posljedicu niti na bilo koji način zaista utiče na ono što se događa. Da li je predstava preskupo platila taj smijeh publike, ako ovaj lik uporno presijeca samu radnju, pitanje je koje se samo od sebe javlja dok gledate predstavu...

Još jedan pozorišni element za koji autor ovih redova nije siguran da li je „preskup“ za ovu predstavu jeste scenografija. Naime teško je odvagati da li je cijena onoga što se na sceni kao scenografija vidi (stepenice, platforme koje upućuju na planinske krajeve ruralne Crne Gore) isuviše velika ako gledamo odnos onoga koliko ona daje predstavi a koliko joj uzima, i to od glumaca, koji nisu djelovali kao da im je baš najzgodnije penjati se i silaziti sa scenografskih elemenata. Sasvim je sigurno da im je i to uzelo nešto od glumačkog fokusa i koncentracije, pa se mi u publici nismo mogli oteti dojmu da od njih možemo vidjeti i više, jer je talenat očigledno prisutan.

